

Vitenskapelig navn: ***Utricularia intermedia*** Hayne

Norsk navn: **Gytjebærerrot**

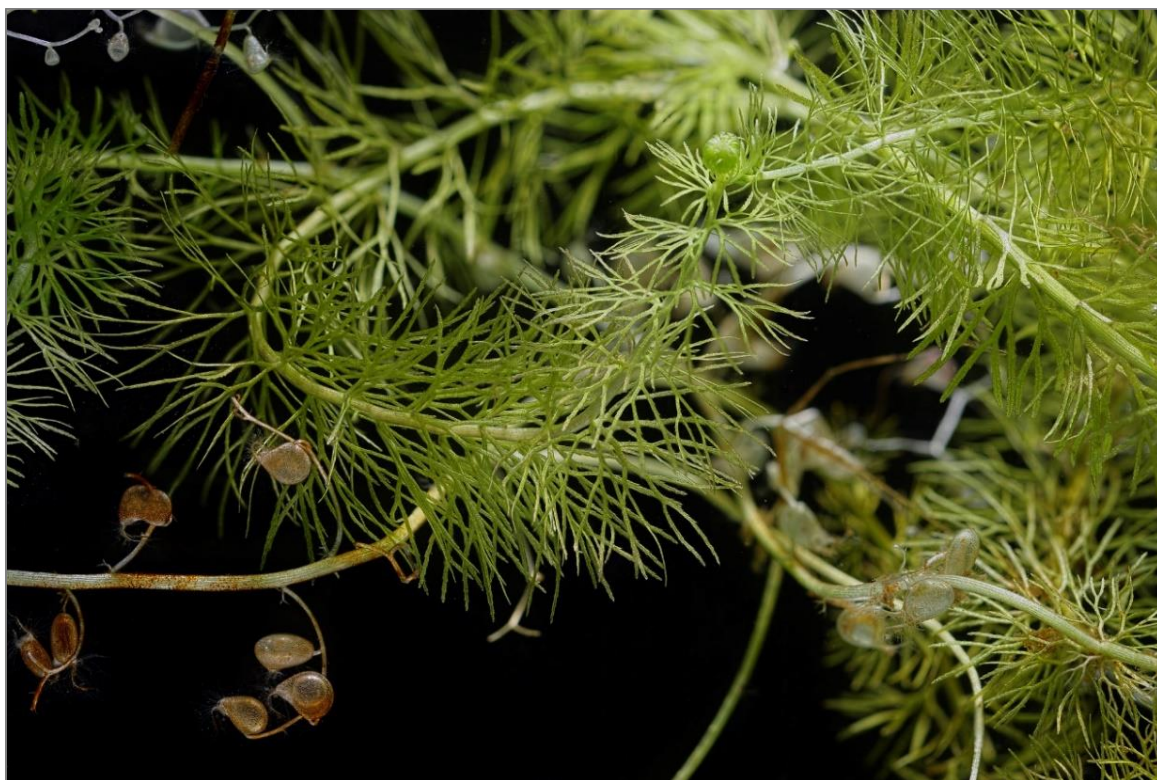
Familie: Lentibulariaceae - blærerotfamilien

Artsbeskrivelse

Gytjebærerrot *Utricularia intermedia* er en flerårig langskuddplante (elodeide) som flyter fritt i vannet. Stengelen er rotløs og har mange finflikete blad samt bladløse bleke sideskudd med fangstblærer. Skuddkjedene ligger ofte innfiltret i hverandre eller henger fast i andre vannplanter.

Blærene er sinnrike feller med undertrykk og en klaff som åpnes når små vannboende dyr kommer borti spesielle hår på klaffen. Da suges byttet inn i blæren og straks undertrykket er utliknet smekker dørklaffen igjen. Fra særskilte hår på innsiden av blæreveggen skilles det ut enzymer som løser opp byttedyret og dermed tilfører planten næringsstoffer.

På grunt vann eller vått substrat, som på en tørrlagt strand eller myr, blir bladflikene brede og planten ligger nedtrykt mot bakken mens de fargeløse og bladløse skuddene med fangstblærene stikker ned i det våte underlaget.

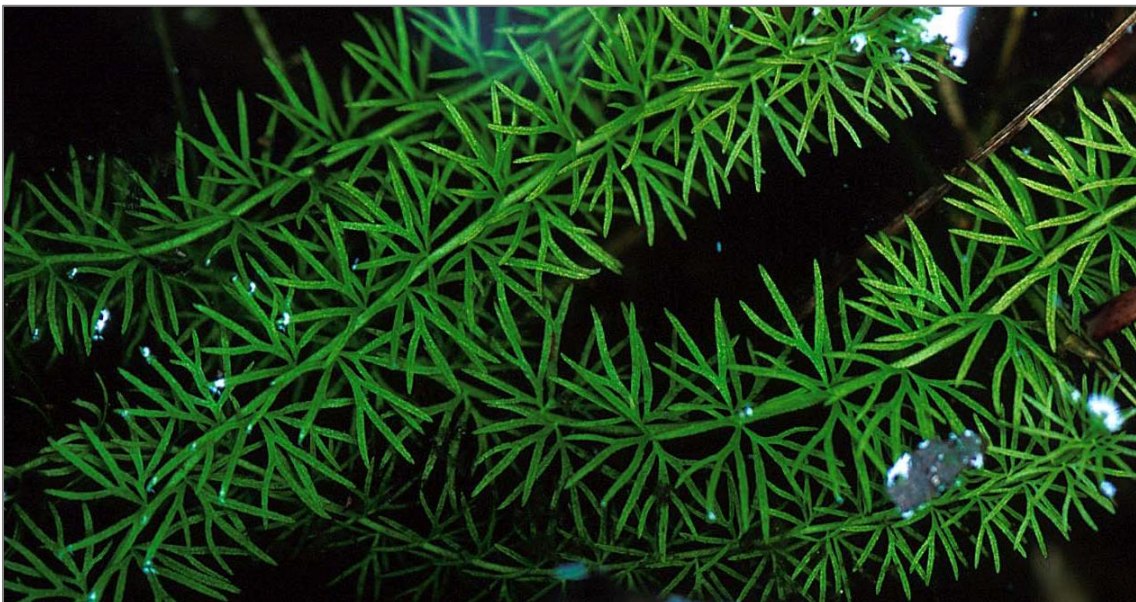

Figur 1. Gytjebærerrot *Utricularia intermedia* har rotløse og frittflytende skudd som enten er grønne med flikete blad, eller fargeløse med fangstblærer. På skuddet i midten sees en terminal vinterknopp (turion) i tidlig utviklingsfase. Fredrikstad, Østfold. Foto: ©Birna Rørslett.

Bladflikene hos gytjebærerrot varierer mye i bredde. Bladene har 1 nerve, men denne er bare tydelig om bladflikene er flate (se figur 3). Smalere bladfliker kan være sylformet og nerven er da svært utydelig.

Figur 2. Bladflikene hos gytjeblærerot varierer mye i bredde avhengig av variasjon i lokale vekstforhold. Fredrikstad, Østfold. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 3. På grunt vann blir bladflikene ekstra brede og flate slik at midtnerven sees tydelig med det blotte øyet. Søndeled, Aust-Agder. Foto: ©Birna Rørslett.

Langs bladflikene sitter det mange små, fremadrettede bladtenner (figur 4). Disse tennene går mer eller mindre direkte ut fra bladkanten.

Referanse: Birna Rørslett og Marit Mjelde 2021. Faktaark: *Utricularia intermedia* Gytjeblærerot. Versjon 1. Fotoflora vannplanter. Norsk institutt for vannforskning.

Blomstene sitter på et stivt skaft som stikker opp i luft (figur 5), de er klargule, sterkt asymmetriske med sammenvokst krondekke (korolla) og har en bred og puklet underleppe. Underleppen er temmelig flat og kan ha en delvis oppbøyd kant. På undersiden sitter en lang spore som er trykt til underleppen. Blomstene sitter på korte stilker fra skaftet og det er sjelden mer enn en eller to blomster i hver blomsterstand. Gytjeblåererot blomstrer bare av og til, men likevel oftere enn de andre artene i slekta, med unntak av småblåererot *Utricularia minor*.

Figur 4. Langs bladflikene sitter det mange små, fremadrettede bladtenner. Bladflikene her er nokså smale og sylformet, derfor blir midtnerven mindre fremtredende. Nitelva, Akershus, 10x forstørrelse. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 5. En gang iblant blomstrer gytjeblåererot og sender opp bladløse blomsterskaft med noen få enkeltstående gule blomster i toppen. Nordre Øyeren, Akershus. Foto: ©Birna Rørslett.

Økologi

Gytjeblåererot er mest vanlig i myrområder og dammer og tjern (Elven 2013), men finnes også på grunt vann i innsjøer. Den er mindre vanlig i rennende vann. Arten er registrert i de fleste innsjøtyper, men er kanskje vanligst i svært kalkfattig og kalkfattig vann. Den er regnet som tolerant overfor forsurening, og er muligens begünstiget av forsurening, men regnes som sensitiv i forhold til eutrofiering.

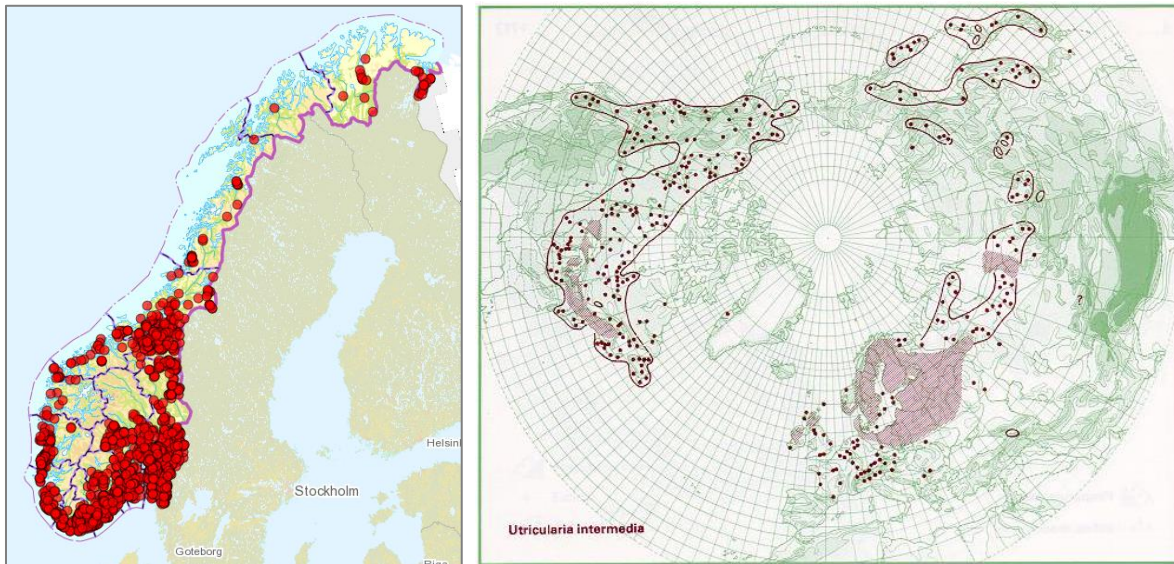
Hele blåererot-slekta er karnivore ('kjøttende') planter som takket være næringstilskuddet fra de små dyrene som fanges i blærefellene kan vokse under til dels svært næringsfattige forhold. Plantene spres ved hjelp av vinterskuddene (turionene).

Gytjeblåererot inngår i vegetasjonstypen krypsiv-vegetasjon (Fremstad 1997).

Utbredelse

Gytjeblåererot finnes over hele landet, med størst forekomst på Østlandet og i Trøndelag. Den er sjelden i Nord-Norge og i høyereliggende strøk. Utbredelseskartet (figur 5) antyder også at arten er mindre vanlig i kyststrøkene vest- og nordpå, men om dette mønstret skyldes ufullstendig kunnskap eller er reelt, gjenstår å få klarlagt.

Gytjeblåererot finnes i Europa så vel som i nordlige deler av Asia og Nord-Amerika. Sørøver i Europa mangler arten helt eller blir svært sjelden.

Figur 6. Utbredelse av gytjeblåererot i Norge (Artskart.no, hentet 12.11 2018) og på den nordlige halvkule (Hultén og Fries 1986).

Hovedkjennetegn

Gytjeblåererot er enkel å identifisere i felt, når artens variasjonsbredde i utseende er kjent. Som de øvrige artene i *Utricularia*-slekten blomstrer den ikke så ofte. Derfor er det viktig å lære artens sterile kjennetegn.

Følgende kjennetegn er avgjørende for å navnsatte planter uten blomster;

- planten er frittflytende i vannet og mangler røtter i vanlig forstand. Hver plante eller skuddkjede kan være opp til 30 cm lang, sjelden mer og ofte kortere.
- skuddene består dels av grønne deler med spredte blad som er fliket opp flere ganger, dels av blad- og fargeløse sideskudd som bærer spesialiserte fangstblærer (se figur 1)
- hver bladflik er mer eller mindre tydelig flattrykket, har en midtnerve og er kort avsmalnende til en markant bladspiss. Plantene på grunt vann, eller på våt strand, har de bredeste bladflikene (figur 2 og 3).
- hver bladflik bærer mange (opptil ca. 10) tydelige bladtenner i kanten (se figur 4). Disse tennene er lett synlige med det blotte øyet.

Når gytjeblåererot blomstrer, kan den kjennes på klargule blomster med en stor nokså flat underleppe (figur 4) og en lang spore som er bøyd opp under underleppen. Blomstene likner mest på de hos vrangblåererot *Utricularia australis*, men den sistnevnte har aldri blæreløse hovedskudd.

Forvekslingsarter

Forekomst av fangstblærer på de fargeløse skuddene gjør at bare andre blærerotarter er tenkbare forvekslingsarter. Mellomblærerot *Utricularia ochroleuca* er den av *Utricularia*-artene* som likner mest på *U. intermedia*. *U. ochroleuca* har også to typer skudd, med eller uten blad (dimorfi), men til forskjell fra *U. intermedia* finnes det spredte blærer også på de mer bredflikete bladene. *U. ochroleuca* har færre tenner i bladkanten og de går ut fra små basale avsatser, ikke rett ut fra bladkanten som hos *U. intermedia*. Storblærerot *U. vulgaris* og vrangblærerot *U. australis* har ikke bladløse, blærebærende sideskudd, men småblærerot *U. minor* skiller seg fra alle de andre ved å mangle tenner på bladflikene; dessuten er ofte ikke bladløse sideskudd utviklet.

Referanser

- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper I Norge. NINA temahefte 12: 1-279.
- Elven, R. 2013. *Utricularia intermedia* Hayne. I: Elven, R., Fremstad, E. & Pedersen, O. 2013: Distribution maps of Norwegian vascular plants. IV The eastern and northeastern elements. Akademia Publishing, Trondheim. 489 pp.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. Atlas of North European Vascular Plants north of the Tropic of Cancer. Koeltz Scientific Books, Königstein, 498 s.
- Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Det Norske Samlaget. 6. utg. ved Reidar Elven.
- Thor, S. 1988. The genus *Utricularia* in the Nordic countries, with special emphasis on *U. stygia* and *U. ochroleuca*. Nordic J. Botany 8: 213-225.

---

*Sumpblærerot *Utricularia stygia* Thor er trolig en hybrid og innehar samme mellomposisjon som *U. ochroleuca* og behandles sammen med denne. Begge er intermediære til *U. intermedia* og *U. minor*.